

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ex Recogniti||one Des. Eras-||mi Roterodami.||

Erasmus, Desiderius

Basileae, 1518

VD16 E 3644

Evtropii De Gestis Romanorvm Liber Tertivs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14277

nauibus in Siciliam. Afri contra ipsum quadringentas parauerunt. Nunquam in maritimis copijs sic pugnatum est. Luctatius Catulus nauem æger ascendit, uulneratus enim in pugna superiore fuerat. Contra Lilibeum ciuitatem Siciliae pugnatum est ingenti uirtute Romanorū: nam septuaginta tres Carthaginiensium naues captæ sunt. XXX. demersæ. XXXII. millia hostium capta. XIII. occisa. Infinitum auri & argenti pondus in potestate Romanorum redactum est. Ex classe Romana XII. naues demersæ. Pugnatum est sexto Idus Martias. Statim Carthaginienses pacem petiuerunt, ut redimi eos captiuos liceret, quos ex Afris Romani tenebant. Senatus iussit sine pretio eos dari, qui in publica custodia essent: Qui autem à priuatis tenerentur: ut pretio dominis reddito, Carthaginem redirent: atq; id pretium ex fisco magis, quam à Carthaginiensibus solueretur. Carthaginienses sanè sub hac conditione cum Romanis pacem fecerunt: ut eis per continuos XX. annos persoluerent argenti puri tria millia talentorum. His diebus Iudæorum pontifex Onias Simonis iusti filius, clarus habebatur. Tunc etiam Quintus Ennius poeta Tarenti nascitur, qui Romæ docuit, contentus unius ancillæ ministerio. Quintus Luctatius, Aulus Mallius COSS. creati, bellum Faliscis intulerunt: quæ ciuitas Italiae opulenta quondam fuit, quod ambo COSS. intra sex dies quæ uenerant, transegerunt quindecim millibus hostium caesis, cæteris pace concessa, agro tamen ex medietate sublato.

EVTROPII DE GESTIS

ROMANORVM LIBER

TERTIVS.

INITO igitur Punico bello, quod per XXII. annos contractum est: Romani iam clarissima fama noti, legatos ad Ptolemæum Aegypti regem miserunt, auxilia promittentes, quia rex Syriae Antiochus bellum ei intulerat. Ille gratias egit, auxilia non accepit, iam enim fuerat pugna transacta. Eodem tempore potentissimus rex Siciliae Hieron Romam uenerat ad ludos, & ducenta millia modiorum tritici populo dono dedit. Lucio Cornelio Lentulo, Fuluio Flacco COSS. cum quibus Hieron Romam uenerat, etiã contra Ligures intra Italiam bellum gestum est. Nam iidem COSS. primi trans Padum Romanas duxere legiones, pugnatum est ibi cum Insubribus & Liguribus, quorum interfecta sunt XXIII. millia. V. millia capta sunt, & de his triumphatum est. Sequenti anno in Piceno flumen sanguine effluxit: & apud Tuscos caelum ardere uisum est: & Arimini nocte, multa luce fulgentes, tres simul lunæ apparere. Carthaginienses tamen bella reparare tentabant, Sardinenses, qui ex conditione pacis Romanis parere debebant, ad rebellandum impellentes. Venit tamẽ legatio Car-

S 2 thaginiensium

thaginienſium, & pacem impetrauit. Tito Mallio Torquato, Caio Attilio
 COSS. de Sardis triumphatum eſt: & pace omnibus locis facta, Romani bel-
 lum nullum habuerunt: quod his poſt Romam conditam ſemel tantū, Numa
 Pompilio regnante contigerat. Lucius Poſthumus Albinus. Cn. Fuluius Cen-
 timalus COSS. bellum contra Illyricos geſſerunt: & multis ciuitatibus captis,
 etiam reges in deditioem acceperunt: ac tum primum de Illyricis triumphatum
 eſt. Aemilio conſule, ingentes Gallorum copiae Alpes tranſierunt: ſed pro
 Romanis tota Italia conſenſit. Traditumq; Fabio hiſtorico, qui ei bello inter-
 fuit, ſeptingenta millia hominum parata ad id bellum fuiſſe, ſed res per conſu-
 lem tam proſpere geſta eſt. XL. millia hoſtium capta ſunt, & interfecta ſeptem
 millia, & triumphus Aemilio decretus. Gallorum ſiquidem animi feroces ſunt,
 corpora plus quam humana erant: ſed experimento deprehenum eſt, quod
 uirtus eorum, ſicut primo impetu maior quam uirorum eſt, ita ſequens minor
 quam ſceminarū. Alpina corpora humenti caelo educata, habent quiddam ſi-
 mile niuibus ſuis, cum mox calore pugnae ſtatim ſudorem emittunt: & leui mo-
 tu quali calefaciente ſole laxantur. Hi Britomaro duce, non prius poſituros ſe
 balthea iurauerunt, quam Capitolium incendiſſent: factumq; eſt. Nam uictos
 eos Aemilius in Capitolio diſcinxit. Et quia dux eorū de Romano milite Mar-
 ti ſuo torquem aureum deuotaſſet: de iſtis Arioſtonis, reliquorumq; Gallo-
 rum torquibus, aureum trophaeum Ioui erexit. Aliquot deinde annis euolutis,
 poſt contra Gallos intra Italiam pugnatum eſt, finitumq; eſt bellum Marco
 Claudio Marcello. Cn. Cornelio Scipione COSS. Marcellus deinde cum impru-
 dens in manus Gallorum incidiſſet, omniaq; infeſta uidiſſet, neq; quod euade-
 re poſſet, haberet: in medium hoſtium irrupit, quibus inopinata audacia per-
 culſis, regem quoq; ipſorum Viromarū occidit: atq; ubi ſpes ſalutis uix fue-
 rat, inde opima retulit ſpolia. Poſtea idem Marcellus cū collega ſuo Cornelio,
 ingentes copias Gallorum peremit: Mediolanum expugnauit: grandem praer-
 dam Romam pertulit, ac triumphans Marcellus, ſpolia Gallorum ſtipiti impo-
 ſita, humeris ſuis uexit. Minutio Rufo, Publio Cornelio COSS. Hiſtris bellum
 illatum eſt, quia latrocinati naues Romanorum fuerant, quae frumenta exhibe-
 bant: ac multo Romanorum ſanguine fuſo, perdomiti ſunt. Hac tempeſtate Iu-
 daeorum pontifex Simon Oniae filius extitit.

BELLVM PVNICVM SECVNDVM.

ODEM anno bellum Punicum ſecundum Romanis illatum
 eſt per Hannibalem Carthaginienſium ducem, filium Amil-
 caris, qui iandudum Amilcari patri ad aras iurauerat, cum
 adhuc nouem eſſet annorum, ſe, ut primum poſſet, aduerſus
 Romanos pugnaturū. Hannibal ergo Saguntum Hispaniae
 ciuitate Romanis amicam oppugnare aggreſſus eſt, annum
 agens uiceſimum ſuae aetatis, copijs congregatis CL. millibus peditum, & uiginti
 millibus

millibus equitum. Huic Romani per legatos denuntiauerunt, ut bello abstineret. Is legatos admittere noluit. Romani etiam Carthaginem miserunt: ut mandaretur Hannibali, ne bellum contra socios populi Romani gereret. Dura responsa à Carthaginensibus data sunt. Saguntini interea fame uicti sunt. Capti ab Hannibale ultimis poenis afficiuntur, quibus hoc ante portenderat triste prodigium. Nam cum penè enixa mulier esset, infans in uterum regressus, ciuitatis excidiū significauit. Huius tantæ cladis autor Hannibal poscitur. Tergiuersantibus Poenis, dux legationis Romanorū, Quæ inquit mora est Fabius, In hoc ego sinu bellum, pacemq; porto, utrum eligitis: succlamantibus bellum, Igitur inquit accipite. & excusso in mediâ curiâ togæ gremio, non sine horrore quasi pleno sinu bellum ferret, effudit. Tum P. Cornelius Scipio, cum exercitu in Hispaniam profectus est: Tiberius Sempronius in Siciliam. bellum Carthaginensibus indictum est. Hannibal relicto in Hispania fratre Asdrubale, igne, ferroq; rupes rescindit. Pyreneum transiit: Alpes adhuc in ea parte inuias sibi patefecit. Traditur ad Italiâ LXXX. millia peditum, & uiginti millia equitū, septem & XXX Elephantes adduxisse. Interea multi Ligures & Galli, Hannibali se iunxerūt. Sempronius Gracchus cognito ad Italiâ Hannibalis aduentu, è Sicilia exercitum Ariminum traiecit. Publius Cornelius Scipio, Hannibali apud Ticinum primus occurrit. Commisso prælio, fugatis suis, & omnibus extinctis, ipse ab alio Scipione filio admodum iuuenis liberatus, faucibus tamen in castra rediit. Pugnatum deinde eodem COSS. ad Trebiam fluuium. Iterumq; Romani superati sunt. Sempronius Gracchus & ipse conflixit apud eundem amnem, amissioq; exercitu penè solus euasit. In eo tamen bello etiam Hannibal fauciatu est. Tunc se Hannibali multi Itali dedidere, qui prius q̄ in Aetruiam primo uere transiret, in summo Apennino tempestate correptus, biduo continuo immobiliter sterit, niuibus cum exercitu conclusus: ubi magnus hominum numerus, iumenta q̄ plurima, elephanti penè omnes frigore perierunt. Diris etiâ tunc prodigijs Romani territi sunt. Nam & solis orbis imminui uisus est: & apud Afros palma in cælo uisa, Sol quoq; cum Luna pugnassee. Apud Capenas duæ Lunæ ortæ sunt. In Sardinia sanguinem duo scuta fuderunt. Faliscis cælum scindi uisum est. Apud Antium cruentæ spicæ in corbem cecidere. Igitur Hannibal ad Thusciam ueniens, Flaminio consuli occurrit: ipsum Flaminium interemit. Romanorum XV. millia cæsa sunt, VII. millia capta, cætera diffugerunt. Missus aduersus Hannibalem postea à Romanis Quintus Fabius Maximus. Is eum differendo pugnam ab impetu fregit. Nam per summa montium iuga, & abditos nemorum saltus castra ponens, Hannibalis feruorem elusit: moxq; inuenta occasione uicit. Victoq; Hannibale, fertur de Fabio suis ita dixisse. Nunquid nō dixi uobis, qd̄ montana hæc nubes maxima nos in campo uel tempestatis obrueret? Quingentesimo & quadragesimo anno à condita urbe, Lucius Aemilius Paulus, Publius Terentius Varro contra Hannibalem mittuntur, Fabioq; succedunt. Qui Fabius ambos COSS. monuit, ut Hannibalem callidum & impatientē ducem, non aliter uincerent, q̄ prælium differendo.

S 3 Verum

Verū cū impatientia Varronis COSS. cōtradictē COSS. altero, id est, Aemilio Paulo, apud uicū qui Cannæ appellat, in Appulia pugnatū esset, ambo COSS. ab Hannibale uincunt. Nam cū cōperisset Hannibal, Aufidū amnem, ingētes auras mane perflare, quæ arenarū, & pulueris agerēt uertices: sic direxit aciem, ut tota uis à tergo suis, Romanis in ora & oculos incederet: eaq; de causa Romanorum exercitū strauit. In ea pugna tria millia Afrorū perierūt: magna pars de exercitu Hannibalis saucia: nullo tamē Punico bello Romani grauius accepti sunt. Perijt autē in eo COSS. Aemilius Paulus, saucius cū in quodā saxo resedit, offerēte ei Lentulo equū quo fugeret, ut cladi superesset: noluit, atq; ibi per-sedit, donec ab hostibus peremptus est. Perierūt autē ibi cōsulares, aut pratorij XX. Senatores capti aut occisi sunt XXX. nobiliores uiri CCC. milites XL millia: equites tria millia & quingenti. Varro COSS. cū quingentis equitibus Venusiam fugit. Nec dubium est ultimū diem illum Romani status futurū fuisse, si Hannibal mox post uictoriā ad peruadendā urbem cōtendisset. Varro Romā redijt: gratiæq; ei à senatu & populo actæ sunt, quod Remp. non desperasset. Non autē uitæ cupiditate, sed Reip. amore se superfuisse, reliquo ætatis suæ tempore approbauit. Nam barbā, capillumq; summisit: & postea nunq; recubans cibum cepit. Honoribus quoq; cum ei deferrent à populo, renuntiauit dicens, Felicioribus magistratibus Reip. opus esse. In omnibus tamen his malis, nemo Romanorū pacis mentionē habere dignatus est. Serui, qd' nunq; ante, manumissi, & milites facti sunt: & omnes quicumq; sceleribus, & alieno scenore obligati essent, liberant, & milites facti sunt: qui numerus peruenit usq; ad VI. millia. Post eam pugnam, multæ Italiæ ciuitates, quæ Romanis paruerunt, se ad Hannibalem transtulerunt. Hannibal Romanis obtulit, ut captiuos redimerent: responsūq; est à senatu, Eos ciues nō esse necessarios, qui cum armati essent, capi potuissent. Ille omnes postea uarijs supplicijs interfecit: & tres modios annulorum aureorū Carthaginem misit, quos ē manibus equitū Romanorū, senatorum, & militum detraxerat. Deinde Sempronio Gracho, Quinto Fabio Maximo COSS. Claudius Marcellus ex pratore proconsul designatus, Hannibalis exercitū prælio fudit: primusq; post tantas Reip. ruinas, spem fecit Hannibalem posse superari. Interea in Hispania, ubi frater Hannibalis Asdrubal remanserat cum magno exercitu, ut eam totam Afris subigeret, à duobus Scipionibus Romanis ducibus uincitur: perdiditq; in pugna XXV. millia hominum. Mittunt ei à Carthaginiensibus ad reparandas uires XII millia peditum. III millia equitū. XX elephantū. Centenius Penula centurio, decerni sibi ultro bellum aduersum Hannibalē petijt: à quo cū octo millibus militū, quos in acie eduxerat, occisus est. Post hunc Cneus Fuluius prator ab Hannibale uictus, amisso exercitu, uix euasit. Anno ab urbe condita DIII. Marcellus Claudius, & Syracusas opulentissimā urbem Siciliæ, secunda expugnatione cepit: pro quo dicitur idem consul satis fleuisse, pridie q; eam caperet pietate motus. Anno quarto postq; ad Italiam Hannibal uenit, Cneum Fuluium proconsulem, undecim præterea tribunos, & XVII millia militū interfecit. Marcellus COSS. cum Hannibale

Hannibale apud Nolam triduum cōtinuum dimicauit. Primo die pari pugna discessum est, sequēti uictus, tertio uictor. VIII millia hostium interfecit: ipsum Hannibalem cum reliquis fugere in castra compulit. Hannibal multas ciuitates Romanorum per Appuliam, Calabriam, & Brutios occupauit. Quo tempore rex Macedonia Philippus ad eum legatos misit, promittens auxilia cōtra Romanos, sub hac conditione, ut deletis Romanis, ipse contra Græcos ab Hannibale auxilia acciperet. Captis igitur legatis Philippi, & re cognita, Romani in Macedonia Marcum Valeriu, & Leuinu ire iusserunt: in Sardiniam Titum Mallium Torquatum proconsules: nam etiam ea sollicitata ab Hannibale, Romanos deseruerat. Ita uno tempore quatuor locis pugnabatur. In Italia contra Hannibalem. In Hispania contra fratrem eius Asdrubalem. In Macedonia contra Philippum. In Sardinia contra Sardos, & alterum Asdrubalem Carthaginensem. Is à Tito Mallio proconsule, qui ad Sardiniam missus fuerat, uiuus est captus: occisa cum eo XII millia: capti mille quingenti, & à Romanis Sardinia subacta. Mallius uictor, captiuos, & Asdrubalem Romam reportauit. Interea etiam Philippus à Leuino in Macedonia uincit: & in Hispania à Scipionibus Asdrubal, & Mago tertius frater Hannibalis. Decimo anno postquam Hannibal in Italia uenerat, P. Sulpitio, Cneo Fulvio Coss. Hannibal de Campania mouit exercitum: & cum ingenti clade omnium per Sidicinum, Sueffanumque agrum uia Latina usque ad quartum milliariu urbis accessit, equites eius usque ad portas. Mox consulum metu cum exercitu uenientium, Hannibal ad Campaniam se recepit. In Hispania, à fratre Asdrubale, ambo Scipiones, qui per multos annos uictores fuerant, interficiunt: exercitus tamen integer mansit. Casu enim magis erant, quam uirtute decepti. Quo tempore etiam à consule Marcello, Sicilia magna pars capta est, quam tenere Afri ceperant. ex nobilissima urbe Syracusana praeda ingens Romam perlata est. Leuinus in Macedonia, cum Philippo & multis Graeciae populis, & rege Asiae Attalo amicitiam fecit, & ad Siciliam profectus est: Annone quendam Afrorum ducem apud Agrigentum ciuitate cum ipso oppido cepit: eumque Romam cum captiuis nobilissimis misit. XL ciuitates in deditioem accepit, XXVI expugnauit. Ita omnis Sicilia recepta est. Macedonia fracta, ingenti gloria Romam regressus est. Hannibal in Italia Cneu Fuluium Coss. subito aggressus, cum octo milibus hominum interfecit. Interea ad Hispanias ubi occisis duobus Scipionibus nullus Romanus dux erat. P. Cornelius Scipio mittit filium Publii Scipionis, qui ibi bellum gesserat, annos natus quatuor & uiginti. Vir Romanorum omnium & sua aetate, & posteriori tempore ferè primus. Is etiam, dum senatores ob metum Hannibalis Italiam relinquere deliberaret: cum tribunus militum esset, districto gladio id fieri uentit. Primusque iurans, ut patriam defensor existeret, uniuersos similiter iurare coegit. Romanos ad spem uitae quasi ab inferis reduxit. Is Carthaginem Hispaniae cepit, in qua omne aurum & argentum, & belli apparatus Afri habebat, nobilissimosque obsides, quos ab Hispanis acceperat, Magonem etiam fratrem Hannibalis ibi capit, quem Romam cum alijs mittit. Romae ingens letitia post hunc nuntium fuit. Scipio Hispanorum obsides parentibus reddidit. Denique dum quaedam adyto flore uirgo pulcherri

ma ab eo cōprehensa fuisset, eam paterna pietate seruauit: cōcedens parētibus, ut eam redimerent: ad se etiā puellæ sponsum nobilissimi generis uirum uenire persuadēs, ei ipsam quasi pius in matrimoniū genitor tradidit: dotisq; nomine puellæ, pretiū quod à parentibus eius acceperat, condonauit, pro quibus factis, maxime adnitente puellæ sponso, eiusq; parētibus, omēs ferè Hispani ad eum transierunt. Post quæ Asdrubalem Hannibalis fratré uictum fugat, & prædam maximā capit. Interea in Italia COS. Publius Fabius Maximus Tarentū capit, in qua ingentes copię Hannibalis erant: & ibi etiā ducē Hannibalis Cartalonē occidit. XXV. millia captiuorū uendidit: prædam militibus dispartiuit: pecuniā hominū uenditorū ad fiscum retulit. Tum multæ ciuitates Romanorū, quæ ad Hannibalem transierant, rursus se Fabio Maximo dederūt. In sequēti anno Scipio in Hispania egregias res egit: & per se & per fratré suum Luciū Scipionē LXX. ciuitates recepit. In Italia tamē male pugauerūt. Nam Claudius Marcus COS. ab Hannibale occisus est. Tertio anno postq; Scipio ad Hispaniam profectus fuerat, rursus res indytas gessit. Regem Hispanorum magno prælio uictum, in amicitiam accepit: & primus omniū à uicto obsides nō poposcit. Desperans Hannibal Hispanias cōtra Scipionē ducem posse retineri, fratré suum Asdrubalem in Italiam cum omībus copijs euocauit. Is ueniēs, à COS. Appio Claudio Nerone, & Liuiō Salinatōre apud Metaurū fluuiū in insidias cōpositas incidit: strenue tamē pugnans occisus est. LVIII. millia de eius exercitu perempta sunt. V. millia capta. CCCXLIII. ciuiū Romanorū inter eos reperta, & reuocata sunt. Magnū pondus auri, atq; argēti Romā delatū est. Hannibali caput sui fratris Asdrubalis ante castra proiectum est. Quo uiso, simul & clade Pœnorū cognita, anno XIII. postq; in Italiam uenerat, refugit in Brutios. Post hæc Hannibal diffidere iam de belli cœpit euentu, & Romanis ingens animus accessit. Itaq; ipsi euocauerūt ex Hispania P. Cornelium Scipionē. Is Romam cum ingenti gloria uenit. Per idem tempus Hierosolymis Pontifex maximus Onias Simonis filius daruit. Quinto Cecilio, & Lucio Valerio COS. omnes ciuitates, quæ in Brutijs ab Hannibale tenebant, Romanis se tradiderunt. Anno quartodecimo postq; in Italiam Hannibal uenerat, Scipio qui multa bene in Hispania egerat, COS. est factus, & in Africā missus. Cui uiro diuinū quiddā inesse existimabat, adeo ut putaret etiā cū numinibus habere sermonē. In Africa contra Annonē ducem Afrorū pugnauit: & exercitū eius interfecit. Secundo prælio, castra cepit cum IIII. millibus & quingentis militibus, undecim millibus occisis. Syphacem Numidiæ regem, qui se Afris cōiunxerat, cepit: & castra eius inuadit. Syphax cū nobilissimis Numidis & infinitis spolijs, Romā à Scipione mittitur. Qua re audita, omnis ferè Italia Hannibalem deserit: ipse à Carthaginiensibus redire in Africam iubetur, quam Scipio uastabat. Ita anno XVII. ab Hannibale Italia liberata est, quā flens dicit reliquisse. Legati Carthaginiensium pacē à Scipione petierūt: & ab eo ad Senatū Romā missi sunt. XLV. diebus his indutiæ datæ sunt, quousq; Romam ire & regredi possent: & XXX. millia ponti do argenti ab his accepta sunt. Senatus ex arbitrio Scipionis pacem iussit cum Carthaginiensibus

Carthaginiensibus fieri. Scipio his conditionibus dedit, ne amplius \bar{c} xxx. naues haberet, & quingenta millia pondo argenti darent, captiuos & perfugas redderent. Interim Hannibale ueniente ad Africam, pax turbata est, multa hostilia ab Afris facta sunt. Legati tamē eorum ex urbe uenientes, à Romanis capti sunt, & iubente Scipione dimissi. Hannibal quoq; frequentibus praelijs uictus, à Scipione petere etiam ipse cœpit pacem. Cum itaq; uentum esset ad colloquium, iisdem conditionibus data est quibus prius, additis quingentis millibus pondo argenti c. millibus librarum propter nouam perfidiam. Carthaginiensibus cōditiones displicuerunt, iusserunt Hannibalem pugnare. Infertur à Scipione & Massinissa rege Numidarum, qui amicitiam cum Scipione fecerat, Carthagini bellum. Hannibal tres exploratores ad Scipionis castra misit: quos captos Scipio circunduci per castra iussit, ostendiq; etiam his totum exercitum: mox prandium dari & dimitti, ut renuntiarēt Hannibali, quæ apud Romanos uiderent. Interea prælium ab utroq; duce instructum est, quale uix ulla memoria fuit, cum peritissimi uiri copias suas ad bellum educerent. Scipio uictor recedit, penè ipso Hannibale capto: qui primum cum multis equitibus, deinde cum uiginti, postremo cum quatuor euasit. Inuenta in castris Hannibalis argenti pondo xx. millia, auri octingenta: cetera supellectilia copiosa. Post id certamen, pax cum Carthaginiensibus facta est. Scipio Romam redijt: & ingenti gloria triumphauit, atq; Africanus ex eo appellari cœptus est. Finem accepit secundum Punicum bellum post annum septimum decimum \bar{c} cœperat.

EVTROPII DE GESTIS

ROMANORVM LIBER

QVARTVS.

BELLVM MACEDONICVM.

TRANSACTO Punico bello, secutū est Macedonicū cōtra Philippum regem L. & quingentesimo primo anno ab urbe cōdita. Titus Quintius Flaminius aduersus Philippum regem mittitur: & prospere gessit, & pax ei data est his legibus, ne Græcis ciuitatibus, quas Romani cōtra eum defenderant, bellum inferret: ut captiuos & transfugas redderet, quinquaginta solas naues haberet, reliquas Romanis daret: & per annos decem, quaterna millia pondo argenti præstaret, & obsidem daret filium suum Demetriū. Titus Quintius Flaminius etiam Lacedæmonijs intulit bellum, & ducem eorum Nabidem uicit: & quibus uoluit conditionibus, in fidem accepit, ingenti gloria triumphauit: duxit ante currum nobilissimos obsides, Demetrium Philippi filium, & Armenem Nabidis.